

СПОРТ ОРҚАЛИ ЁШЛАРДА ЛИДЕРЛИК ҚОБИЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК АСОСЛАРИ

Миржамолов Сирожиддин Хайриддинович

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги

Малака ошириш институти Жисмоний тайёргарлик цикли

катта ўқитувчиси

sirojiddin198029@gmail.com

телефон: 95-001-59-79

Аннотация: *Мазкур мақолада спорт орқали ёшларда лидерлик қобилиятини ривожлантиришнинг педагогик ва психологик жиҳатлари таҳлил қилинган. Спорт машғулотлари жараёнида ёшларда масъулият, ташаббускорлик, жамоани бошқариш ва мустақил қарор қабул қилиш каби лидерлик сифатларини шакллантириш масалалари ёритилган. Шунингдек, мураббийнинг тарбиявий фаолияти ва жамоавий спорт турларининг лидерлик қобилиятини ривожлантиришдаги аҳамияти асослаб берилган.*

Калит сўзлар: *спорт, лидерлик, ёшлар, жамоавий спорт, тарбия, мотивация, мураббий, педагогика.*

Аннотация: *В данной статье проанализированы педагогические и психологические аспекты развития лидерских качеств у молодежи посредством спорта. Освещены вопросы формирования у молодых людей в процессе спортивных тренировок таких лидерских качеств, как ответственность, инициативность, управление командой и самостоятельное принятие решений. Кроме того, обосновано значение воспитательной деятельности тренера и командных видов спорта в развитии лидерских способностей.*

Ключевые слова: спорт, лидерство, молодежь, командный спорт, воспитание, мотивация, тренер, педагогика.

Abstract: This article analyzes the pedagogical and psychological aspects of developing leadership skills in young people through sports. The issues of forming such leadership qualities as responsibility, initiative, team management, and independent decision-making during sports training are highlighted. In addition, the importance of the coach's educational activity and team sports in the development of leadership abilities is substantiated.

Keywords: sport, leadership, youth, team sports, education, motivation, coach, pedagogy.

Кириш

Ҳозирги кунда жамият тараққиётида ташаббускор, масъулиятли ва мустақил фикрлай оладиган ёшларни тарбиялаш муҳим аҳамият касб этмоқда. Ёшларда лидерлик қобилиятини ривожлантириш нафақат таълим жараёнида, балки спорт фаолияти орқали ҳам самарали амалга оширилади.

Спорт инсонни жисмоний жиҳатдан ривожлантириш билан бирга, унинг иродавий ва психологик сифатларини ҳам шакллантиради. Айниқса, жамоавий спорт турларида иштирок этиш ёшларда раҳбарлик қилиш, жамоа билан ишлаш, масъулиятни ҳис қилиш ва тез қарор қабул қилиш кўникмаларини ривожлантиради.

Мавзунинг долзарблиги шундаки, бугунги кунда ёшларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш ва уларни етакчилик қобилиятига эга шахс сифатида тарбиялаш давлат сиёсати даражасидаги муҳим вазифалардан бири ҳисобланади.

Адабиётлар таҳлили

Педагогика ва спорт психологияси соҳасидаги тадқиқотларда лидерлик қобилияти инсоннинг жамоада бошқаларга таъсир кўрсата

олиш, ташаббус кўрсатиш ва мақсад сари жамоани етаклаш қобилияти сифатида баҳоланади.

Олимларнинг фикрича, спорт машғулоти инсонда интизом, ирода, қатъият ва масъулият каби лидерлик учун муҳим бўлган сифатларни шакллантиради. Айниқса, футбол, баскетбол, волейбол каби жамоавий спорт турлари ёшларнинг коммуникатив қобилияти ва жамоадаги фаоллигини оширишда муҳим аҳамиятга эга.

Айрим тадқиқотларда мураббийнинг шахсий намунаси ва тарбиявий таъсири ёшларда лидерлик қобилиятини ривожлантиришда асосий омиллардан бири сифатида кўрсатилган.

Тадқиқот методологияси

Тадқиқот жараёнида педагогик кузатув, анкета сўровномаси, суҳбат ва таҳлил усулларидан фойдаланилди. Турли спорт тўғрақларида иштирок этувчи ёшларнинг лидерлик сифатлари ўрганилди.

Шунингдек, жамоавий спорт турлари билан шуғулланувчи ёшларнинг ижтимоий фаоллиги, ташаббускорлиги ва жамоадаги муносабатлари таҳлил қилинди. Олинган маълумотлар қиёсий таҳлил асосида баҳоланди.

Натижалар ва муҳокама

Тадқиқот натижалари шуни кўрсатдики, спорт билан мунтазам шуғулланувчи ёшларда лидерлик сифатлари юқори даражада шаклланган. Улар жамоада фаол иштирок этиши, масъулиятни ўз зиммасига олиши ва муаммоли вазиятларда мустақил қарор қабул қилиши билан ажралиб туради.

Жамоавий спорт турлари билан шуғулланувчи ёшларда коммуникатив қобилият, ташаббускорлик ва бошқаларни руҳлантириш кўникмалари яхши ривожланганлиги аниқланди. Шу билан бирга, мусобақалар жараёнида психологик барқарорлик ва иродавий сифатларнинг мустаҳкамланиши кузатилди.

Таҳлиллар мураббийнинг тарбиявий ёндашуви ва жамоада соғлом психологик муҳит яратилиши лидерлик қобилиятини ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга эканини кўрсатди.

Хулоса

Спорт ёшларда лидерлик қобилиятини шакллантиришнинг самарали воситаларидан бири ҳисобланади. Спорт машғулотлари жараёнида ёшларда масъулият, интизом, ташаббускорлик ва жамоани бошқариш кўникмалари ривожланади.

Тадқиқот натижаларига асосан, жамоавий спорт турлари ёшларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш ва уларда лидерлик сифатларини тарбиялашда муҳим аҳамият касб этиши аниқланди.

Таклифлар

1. Таълим муассасаларида жамоавий спорт турларини кенг ривожлантириш.
2. Спорт машғулотларида лидерликка оид махсус машқ ва тренингларни жорий этиш.
3. Мураббийларнинг педагогик ва психологик тайёргарлигини ошириш.
4. Ёшларни спорт мусобақалари ва жамоавий тадбирларга кенг жалб қилиш.
5. Спорт орқали ёшларда ижтимоий фаоллик ва ташаббускорликни рағбатлантириш.

ҲОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Covey S. The 7 Habits of Highly Effective People. – New York: Free Press, 2013.
2. Northouse P. Leadership: Theory and Practice. – California: Sage Publications, 2019.
3. Weinberg R., Gould D. Foundations of Sport and Exercise Psychology. – Human Kinetics, 2018.

4. Ильин Е.П. Психология спорта. – Санкт-Петербург: Питер, 2020.
5. Каримов У.К. Спорт психологияси ва педагогикаси. – Тошкент: Фан, 2021.
6. Yukl G. Leadership in Organizations. – Pearson Education, 2017.